

ОПИС МЕТОДИКИ РОЗРАХУНКУ ПАРАМЕТРІВ ХОЛОДИЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ

Сідаш В. В.

Харківський національний університет
радіоелектроніки
Україна, 61166, Харків, пр. Науки 14
E-mail: vladyslav.sidash@nure.ua

Анотація: Виконано опис принципу функціонування холодильних установок. Наведено типову схему будови холодильної установки. Розглянуті оборотний цикл Карно в T, S -діаграмі, теоретичний цикл в T, S -діаграмі та дійсний цикл в T, S -діаграмі.

Наведено методику вибору параметрів холодильного компресорного агрегату.

Ключові слова: холодильна установка, методика розрахунку параметрів, принцип функціонування, T, S -діаграми.

DESCRIPTION METHOD OF CALCULATION PARAMETERS REFRIGERATION EQUIPMENT

V. Sidash

Kharkiv National University of Radio Electronics
Ukraine, 61166, Kharkiv, Nauky av.,14
E-mail: vladyslav.sidash@nure.ua

Annotation: The description of principle functioning refrigeration units is executed. A typical scheme of structure refrigeration unit is given. The reverse Carnot cycle in T, S -diagram, theoretical cycle in T, S -diagram and real cycle in T, S -diagram are considered.

The method of choosing parameters of refrigeration compressor unit is given.

Keywords: refrigeration unit, method of calculation parameters, principle of operation, T, S -diagrams..

Сучасні технології по зберіганню, заморожування, газациї, підтримці вологісного режиму, швидкості руху повітря та інше, мають на увазі індивідуальний підбір технології в залежності від об'єкту і технологічного процесу.

Сучасне холодильне обладнання має відповідати в першу чергу принципам функціональності та технологічності. Другою необхідною якістю є економне споживання енергетичних ресурсів та захист навколишнього середовища.

Звідси вибір, побудова та розрахунок енергоефективних холодильних установок є актуальним завданням.

Опис принципу функціонування холодильних установок. Холодильні установки, що працюють на циркулюючих в замкнутому циклі хладагентах, забирають теплоту як від завантажених в них продуктів, так і від самих камер, поступово охолоджуючи їх. При цьому холодильні агенти, безперервно циркулюючи в установці, змінюють свій агрегатний стан: спочатку випаровуючись при відборі тепла зі свого оточення, потім знову конденсуючись внаслідок віддачі поглиненої теплоти [1].

До складу холодильної установки входять: компресори, випаровувачі, конденсатори регулюючі (дросельні) вентилі, а також допоміжне устаткування:

- насоси для подачі холодоагенту;
- холодоносії;
- комунікаційні агрегати (система трубопроводів, арматура);
- запобіжні пристрої.

На рис. 1 наведено типову схему будови холодильної установки.

Вироблення холоду є процесом, зворотним тому, що ми спостерігаємо при роботі теплового двигуна. Якщо там завдання полягає в скоєнні якомога більшої роботи при використанні існуючого перепаду температур, то в холодильній установці потрібно з мінімальними витратами енергії підняти температуру до необхідного рівня.

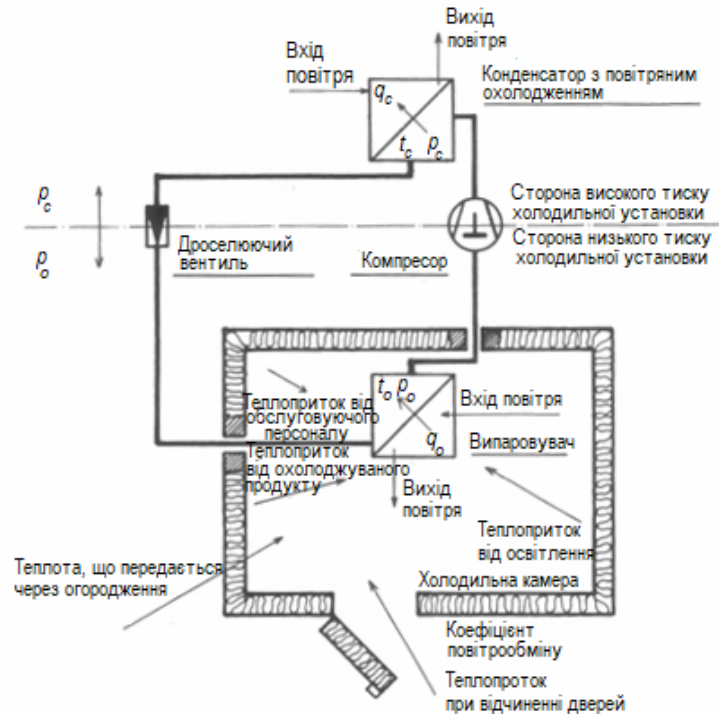

Рисунок 1 – Типова схема будови холодильної установки

Оборотний цикл Карно в T, S -діаграмі. Для опису залежності температури від ентропії розглянемо оборотний (ідеальний) цикл Карно в T, S -діаграмі «температура – ентропія».

Термодинамічна ентропія S , – фізична величина, яка використовується для опису термодинамічної системи, одна з основних термодинамічних величин. Ентропія і температура – зв'язані термодинамічні величини, необхідні для опису термічних властивостей системи і теплових процесів в ній. Ентропія є функцією стану і широко використовується в термодинаміці, в тому числі технічній (аналіз роботи теплових машин і холодильних установок) і хімічній (розрахунок рівноваг хімічних реакцій) [2, 3].

На рис. 2 показано T, S -діаграма «температура – ентропія».

Кількість теплоти q_0 поглинається холодоагентом при температурі випаровування T_0 , після чого він піддається адиабатичному (ізоентропному) стисненню компресором з переходом зі стану 1 (вологий пар) в стан 2. Сухий насичений пар (стан 2 на правій прикордонній кривій) повністю конденсується в конденсаторі при температурі конденсації T_c з переходом від точки 2 до точки 3 при постійному тиску $P_c = \text{const}$.

Потім в розширювальному циліндрі відбувається адиабатичне (ізоентропне) розширення пара до досягнення тиску P_0 і температури кипіння T_0 .

Вологий пар зі стану 4 поглинає в випарнику теплоту і випаровується по ізобарі до досягнення стану 1.

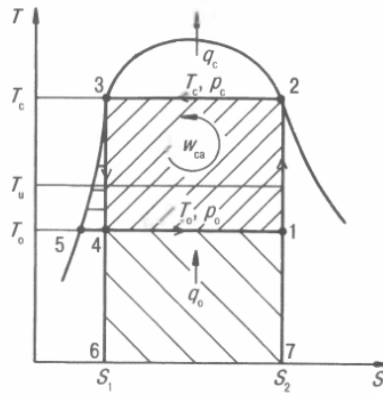

Рисунок 2 – T, S -діаграма «температура – ентропія»

У перерахунку на 1 кг циркулюючого хладагента маємо наступне:

– кількість поглиненої теплоти (площа 1-4-6-7-1):

$$q_0 = T_0 \cdot (S_2 - S_1);$$

– кількість теплоти, що відводиться (площа 2-3-6-7-2):

$$q_c = T_c \cdot (S_2 - S_1);$$

– необхідна робота циклу (площа 1-2-3-4-1):

$$\omega_{ca} = q_c - q_0 = (T_c - T_0) \cdot (S_2 - S_1);$$

– робота розширення (площа 3-5-4-3).

Для представленого вище циклу Карно отримуємо холодильний коефіцієнт :

Таким чином, холодильний коефіцієнт циклу Карно залежить лише від двох робочих температур – температури кипіння і температури конденсації і не залежить від фізичних і термодинамічних характеристик холодоагентів. Отже, мінімальна кількість роботи (ω_{ca}) дає максимальний холодильний коефіцієнт .

Рисунок 2 також показує, що здійснюються робота (площа 1-2-3-4-1) буде тим менше, чим вище температура кипіння T_0 і чим нижче температура конденсації T_c .

Тут можна зробити загальний висновок, що для досягнення економічної експлуатації холодильна установка повинна діяти з максимально високою температурою випаровування і з якомога більш низькою температурою конденсації.

При цьому температура кипіння задається в залежності від необхідної температури холодильної камери (t_r), а температура конденсації визначається з урахуванням використовуваної охолоджувальної середовища (води або повітря) [1–3].

Теоретичний цикл в T, S -діаграмі. Цикл Карно як ідеальний оборотний цикл між двома ізотермами і двома адіабатами, безумовно, здатний забезпечити максимальний холодильний коефіцієнт (). Однак такий процес практично не реалізуємо, так як ні стиснення, ні розширення чи не протікає за ізентропа.

З метою відображення реальної фактичної роботи холодильної машини використовують теоретичний цикл T, S зображений на рисунку 3. В такому циклі розширення з переходом від тиску конденсації P_c до тиску випаровування P_0 здійснюється за допомогою дрослюючого клапану з заміною ізентропа на ізентальпу, оскільки цей процес протікає при постійній ентальпії, $h_3 = h_4.S$

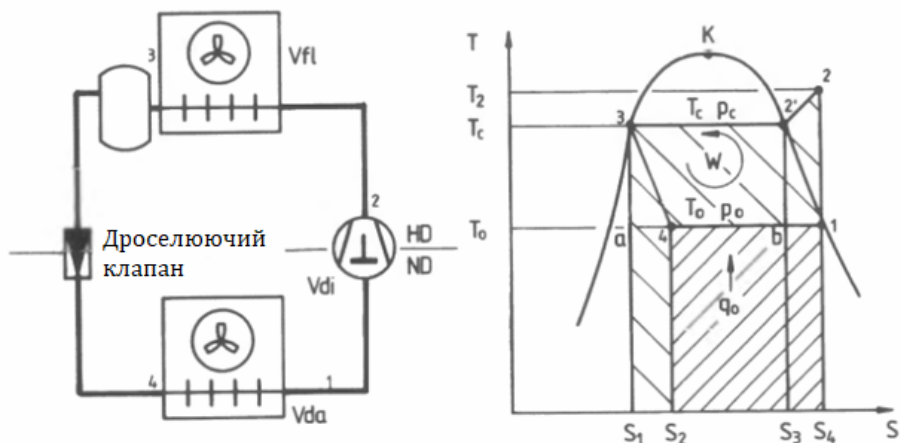

Рисунок 3 – Теоретичний цикл в T, S

Компресор засмоктує суху насичену пару в стані 1 (права прикордонна крива, рис. 3) і адиабатически стискає його до стану 2. В зоні перегріву до стану 2 віднесена температура стиснення T_2 на осі ординат.

В конденсаторі перегрітий пар холодоагенту в стані 2 доводиться до стану 2' шляхом зняття перегріву по ізобарі і повністю конденсується (Поле від правої прикордонної кривої до точки 3 на лівій прикордонній кривій). Зі стану 3 рідкий холодоагент з допомогою дроселюючого вентиля переходить, розширюючись, в стан 4 з $h=const$.

Питома холодопродуктивність q_o , з одного боку, через дроселювання знижується в порівнянні з циклом Карно (а саме відповідно площі $a-S_1-S_2-4-a$), з іншого боку, в силу всмоктування компресором сухої насиченої пари збільшується на площу $b-S_3-S_4-1-b$.

В цілому питома холодопродуктивність теоретичного циклу більше питомої холодопродуктивності циклу Карно, тобто $q_o > q_{o\text{ка}}$.

Робота стиснення (ω_{cs}) характеризується площею 1-2-2'-3-a-S₁-S₂-4-1. При порівнянні з циклом Карно тут відзначається відповідне збільшення площі, що вказує на додатково здійснюються роботи.

Отже, холодильний коефіцієнт теоретичного циклу (ϵ_{is}) з всмоктуванням сухого насиченого пару, адиабатичним (ізоентропним) стисненням пару і дроселюванням рідкого хладагенту також буде нижче холодильного коефіцієнту циклу Карно:

$$\epsilon_{is} = \frac{q_o}{\omega_{cs}}, \epsilon_{is} < \epsilon_{ca}$$

Питома теплота, відведена в конденсаторі (q_c), визначається на діаграмі площею 2-2'-3-a-S₁-S₄-2 (рис. 3).

Дійсний цикл в T, S -діаграмі. На рис. 4 показано дійсний цикл в T, S -діаграмі.

В даному циклі компресор засмоктує перегрітий пар в стані 1 і політропно стискає його до стану 2. До даного стану віднесена температура в кінці стиснення T_2 на ординаті. У зоні зняття перегріву в конденсаторі холодоагент у вигляді перегрітої пари спочатку охолоджується по ізобарі (процес 2 – 2') до температури в кінці стиснення, далі в точці 2'' до температури в кінці стиснення сухої насиченої пари з переходом до точки 2''' на правій прикордонній кривій.

Від точки 2''' сухий насичений пар потрапляє в зону конденсації в конденсаторі і при P_c і $t_c=const$ до точки 3' на лівій прикордонній кривій, де повністю конденсується.

Як видно з технологічної схеми, знову перетворений в рідину холодоагент протікає потім через регенеративний теплообмінник, де проходить потік рідини переохолоджується під дією зворотного потоку всмоктуваного газу (процес 3'-3). Це призводить до зростання питомої холодопродуктивності q_0 на розмір площі 4'-4-S₂-S₃-4'. Але при цьому одночасно відбувається перегрів всмоктуваного газу, так що температура на вході в компресор переміщається з 1' до 1 в перегріву зону.

При зміні стану з 3' на 3 при $P_c = const$ і з 1' на 1 при $P_0 = const$ мають місце однакові різниці ентальпій.

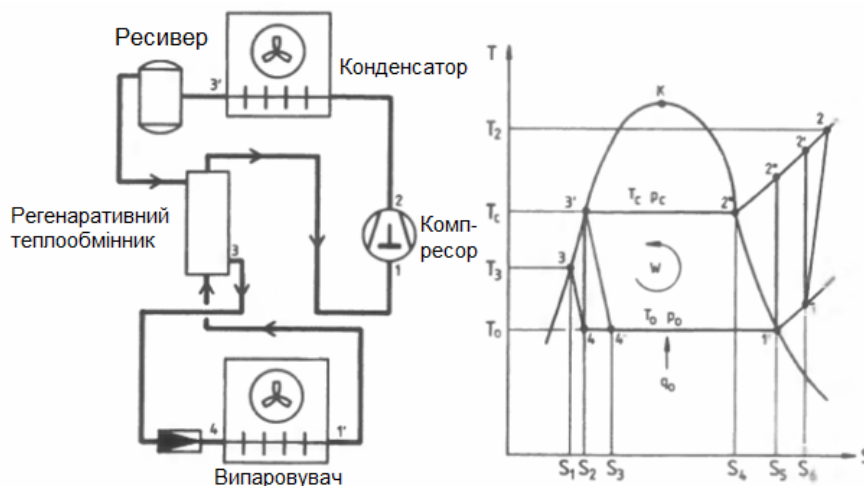

Рисунок 4 – Дійсний цикл в T, S -діаграмі

Збільшення площали w_i як показника досконалої роботи пояснюється наявністю втрат в процесах стиснення і дроселювання (і той і інший викликають незворотні зміни стану). Поліпшення холодильного коефіцієнта (ϵ_{ts}) може бути досягнуто за рахунок переохолодження рідкого холодоагенту.

При порівнянні дійсного циклу з теоретичним, а також з ідеальний циклом Карно отримуємо такі холодильні коефіцієнти:

– цикл Карно без втрат; не залежить від холодоагенту, визначається тільки значеннями T_0 та T_c :

$$\epsilon_{sa} = \frac{T_0}{T_c - T_0} = \epsilon_{max};$$

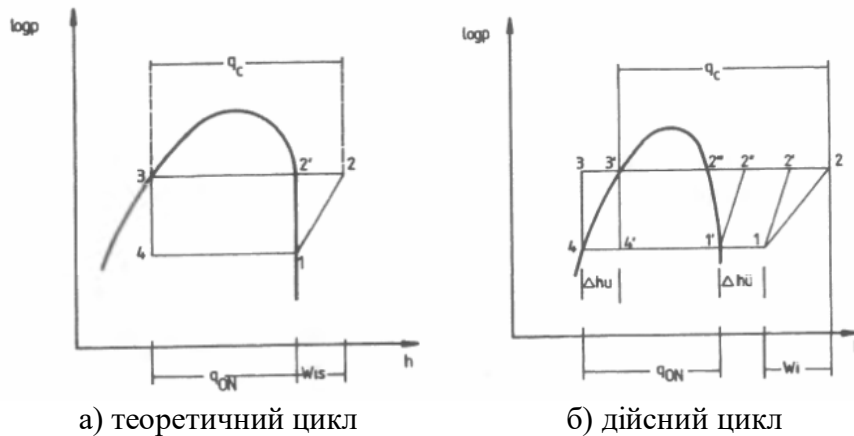
– теоретичний цикл з втратами, зумовленими дроселюванням, ізоентропне стиснення сухої насиченої пари:

$$\epsilon_{ts} = \frac{q_0}{\omega_{is}};$$

– дійсний цикл з втратами, зумовленими дроселюванням, політропне стиснення перегрітої пари, переохолодження рідкого холодоагенту:

$$\epsilon_{ts} = \frac{q_0}{\omega_i}.$$

Теоретичний і дійсний цикли в lgP, h -діаграмі. На рисунку 5 показано теоретичний і дійсний цикли в lgP, h -діаграмі.

а) теоретичний цикл
б) дійсний цикл
Рисунок 5 – Теоретичний і дійсний цикли в IgP, h -діаграмі

У діаграмі T, S (температура-ентропія) кількість теплоти, що підводиться і, відповідно, що відводиться визначається за допомогою площ, розташованих під лініями процесів.

Однак в практичних розрахунках перевага віддається IgP, h -діаграмі, що дозволяє визначати кількість теплоти, що підводиться і відводиться відрізками на осі ентальпії (h). На рисунку 5 представлені в діаграмі IgP, h цикли, що розглядаються, де значення питомої холодопродуктивності $q_{0n} = h_1 - h_4$, а робота циклу $w_i = i_1 - i_2$.

Вибір параметрів холодильного компресорного агрегату Серед випарників з повітрям, що підводиться, слід розрізняти повітроохолоджувачі з природною циркуляцією (статичні охолоджувачі для так званого «спокійного охолодження») і повітроохолоджувачі з примусовою циркуляцією повітря.

Серед останніх більш 80% становлять так звані інжекторні (всмоктувальні) випарники високої продуктивності (з одним або декількома вентиляторами на передній стороні), до переваг яких можна віднести наступне:

- вентилятори знаходяться під постійним контролем оператора установки;
- монтаж на передній стороні значно полегшує роботи з техобслуговування;
- поперечний переріз обдування батареї, на відміну від нагнітає випарника з вентилятором, змонтованим на задній квадратної стороні корпусу, може бути виконано прямокутної форми (співвідношення сторін 1: 1,7).

З метою поліпшення подачі повітря в виконаннях зі всмоктуванням захисна решітка вентилятора, крім власне захисту, виконує ще й функцію вирівнювання повітряного потоку.

Безсумнівною перевагою такої конструкції є також те, що первинне повітря виходить з випарника у вигляді прямоспрямованого і сфокусованого потоку при одночасному зниженні температури обмотки двигуна приблизно на 20 К.

Між даними холодопродуктивності випарника, температурою холодильної камери, температурою всмоктуваного повітря, різницею температур ΔT , з одного боку, і розрахунком холодильного компресора, з іншого боку, існує певний зв'язок. Необхідно вибрати компресор з такою ж холодопродуктивністю і такою ж температурою кипіння – для забезпечення рівноваги відповідних характеристик випарника і компресора.

На рисунку 6 наведені діаграми області застосування компресорів для холодоагентів R404/R507, R134a і R407C. Вони покликані допомогти прийняти рішення щодо вибору тих чи інших приводних двигунів, можливо, необхідного додаткового охолодження і обмежених температур всмоктуваного газу [3].

Таблиці параметрів холодильних компресорів і пов'язані з ним діаграми містять дані холодопродуктивності, споживання потужності і електричного струму.

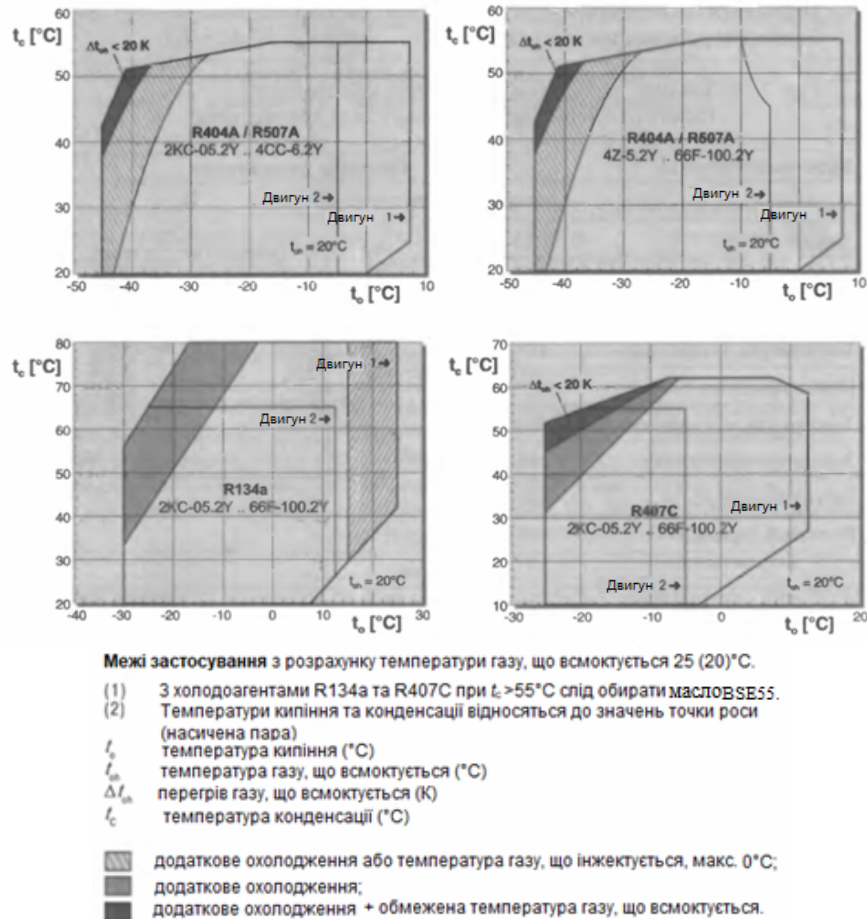

Рисунок 6 – Области застосування компресорів для холодоагентів R404/R507, R134a і R407C

Продуктивність конденсатора можна обчислити шляхом складання значень холодопродуктивності і споживаної потужності [1].

Всі наведені показники відносяться до температури всмоктуваного газу 20°C , без переохолодження рідини [3].

Охолодження компресора характеризується як добуток об'ємної витрати холодоагенту, що реалізується через компресор і різниці питомих ентальпій – холодоагенту на вході в компресор і насиченою рідини. Холодоагент на вході в компресор перегрітий до вказаного значення ($+20^\circ\text{C}$) вище точки роси на стороні всмоктування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брайдерт Г. Й. Проектирование холодильных установок Расчеты, параметры, примеры / Пер. с нем. Л. Н. Казанцевой. М. : Термокул, Техносфера, 2006. 336 с.
2. Венгер К. П., Выгодин В. А. Машинная и безмашинная системы хладоснабжения для быстрого замораживания пищевых продуктов. М. : Узоречье 1999. 144 с.
3. Мальгина С. В. Холодильные машины и установки. М. : Пищевая промышленность, 2000. 592 с.

Науковий керівник: Аллаxверанов Рауф Юсіфович, к.т.н., доцент кафедри КІТАМ Харківського національного університета радіоелектроніки.